

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II.

Nr 11406 /II. Inf/II/d/2

8300/15 830015
Warszawa, dn. 19. Xi. 1921 r.

DO

GENERALNEJ ADJUTANTURY NACZ. WODZA

TAJNE

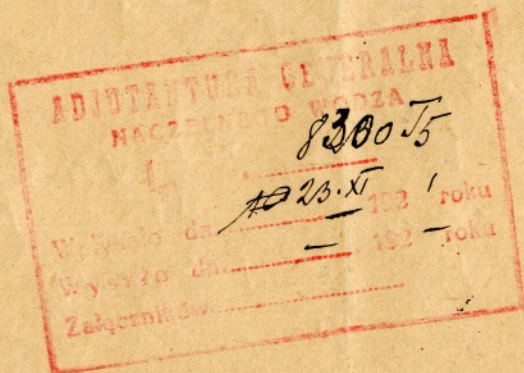
w Warszawie.

W załączeniu przesyłam do wiadomości odpis raportu Attache
Wojsk. P.P. w Budapeszcie Nr. 380 p.f.z dnia 27. X. b.r.

1 załącznik:

Szef Oddz. II. Szt. Gen:

[Signature]
Prk. p.d. Szt. Gen.

POSELSTWO POLSKIE

Budapeszt, dnia 20. października 1921

w Budapeszcie

Attache Wojskowy

Nr. 380 pf. 1921.

O d p i s.

Do

Ministerstwa Spraw Wojskowych, Sztab Generalny, Oddział II.

w W a r s z a w i e.

Armja węgierska.

W związku z wypełnieniem traktatu w Trianon nastąpiła redukcja oficerów w armji węgierskiej. Została zwolnionych z wojska: 38 generałów, w piechocie 237 pułkowników, 217 podpułkowników, 199 majorów, 697 kapitanów, 935 poruczników i 317 podporuczników, w kawalerji 62 pułkowników, 65 podpułkowników, 51 majorów, 181 rotmistrzów, 103 poruczników i 30 podporuczników. W artylerji 17 pułkowników, 19 podpułkowników, 16 majorów, 332 poruczników i 102 podporuczników. W marynarce ogółem 110 oficerów. Ilość oficerów zwolnionych w innych broniach i instytucjach nie jest mi jeszcze dokładnie znana.

Stosunki polityczne w armji.

Węgry < Rozprężenie polityczne i rozpolitykowanie oficerów armji oraz podział ich na dwa obozy > jak to już w moich poprzednich raportach przypominałem < charakteryzuje dobitnie następujący fakt. W związku z aresztowaniem pułkownika Lehara zdarzył się w bataljonie Pronaya akt nieś subordynacji, a mianowicie oficer przeznaczony do aresztowania pułkownika Lehara odmówił posłuszeństwa w tym względzie, za co został ukarany chłostą. Oburzeni tem postępowaniem oficerowie bataljonu, niektórzy wystąpili do Pronaya, żądając zadośćuczynienia za podobne postępowanie z oficerami i wyrażając w dobitnych słowach swoje oburzenie. Pronay kazał trzech do siebie przysłanych delegatów w tej sprawie jako buntowników bez sądu rozstrzelać. Zupełnie zrozumiałe oburzenie

ogółu korpusu oficerskiego na Węgrzech za tego rodzaju bezprawie i samowolę wywołało potem plotkę o zanordowaniu Pronaxa przez oficera bataljonu Ostenburga hr. Pesteticha, która to jednak pogłoska okazała się fałszywą Prónax stał się teraz zniemą widzoną osobistością w całym korpusie oficerskim który teraz abstrahując od momentów politycznych w większości uważa go za mordercę swoich kolegów, człowieka, który mimo całego swojego patriotyzmu jest jednostką szkodliwą i prowadzącą z powodu nadmiaru ambicji i samowoli wojsko do anarchji i demoralizacji. Jako przeciwnstwo, która karlistyczna stawiła Ostenburga i porównują jego karnych żandarmów w Sopronie z powstańcami Pronaxa chodzący w czerwonych garibalskich koszulach i nie uznających żadnych władz ponad sobą. Dymisja Pronaxa wydaje się mieć faktycznie jako bezpośredni powód jego przebywanie na Węgrzech zachodnich i niemożliwość piastowania równocześnie oficjalnego stanowiska. Z drugiej jednak strony jest też częściowo rezultatem poprzedniego zajścia z prezydentem parlamentu Rakowsym i posłem Benitzkyn.

Węgry zachodnie.

W związku z konferencją w Wenecji i zobowiązaniem się rządu węgierskiego do zlikwidowania powstania do trzech tygodni ustały wyjazdy ochotników z Budapesztu na Węgry zachodnie. Również 21. b. n. powrócił do Budapesztu Stefan Friedrich ze swoim sztabem z Szombathely, co potwierdzałoby również zakończenie operacji wojennopowstańczych.

Ogólna sytuacja.

Podniecone zajściami na Węgrzech zachodnich, całe Węgry pracują dalej usilnie nad organizacjami tajnymi, szerząc szczególnie wśród młodzieży propagandę przeciwko pokojowi w St. Germain.

Ponieważ chwilowo o powstaniu węgierskiem w zabranych prowincjach nowy być nie może, wszystko jest przygotowane i oczekuje stosownej chwili, która by wynikała wreszcie jakichś zawikłań wśród państw ościennych. Redukcja armji węgierskiej do 35 tysięcy zgodnie z postanowieniami traktatu została przeprowadzona fikcyjnie jak również wyżej przeze mnie wspomniane zwolnienie oficerów, którzy przeważnie jako siły pomocnicze cywilne pozostali wszyscy na swoich miejscach. Fikcyjna ta redukcja armji węgierskiej, która jak poprzednio ^{w dalszym ciągu} liczy około 200 tysięcy żołnierzy, których część jest urlopowana a część przydzielona do straży celnej i policji ma trwać aż do odjazdu z Węgier komisji kontrolnej. Wszyscy oficerowie i żołnierze są przez swoje oddziały dokładnie trzymani w ewidencji i mogą być w każdej chwili w najkrótszym czasie powołani. Również tajne składy amunicji i broni oraz materiałów znajdujących się po największej części w miejscowościach odległych od wszelkiego rodzaju komunikacji są dokładnie trzymane w ewidencji przez oficerów okręgowych.

Ogólna charakterystyka armji.

Piechota ćwiczona według byłego regulaminu austriackiego, dobrze wyposażona, wyćwiczona, posiada dość broni i amunicji, daje się częściowo uczuć brak karabinów maszynowych. Oficerowie aktywni, również aktywni podoficerowie. Granica wieku służby 40 lat, w wyjątkowych wypadkach 48.

Kawalerja również jak i piechota dobrze wyćwiczona i wyposażona. Bardzo dobry materiał koni. Oficerowie i podoficerowie aktywni.

Artylerja posiada dostateczną ilość dobrze wyćwiczonych oficerów, podoficerów i inżynierów. Brak materiału szczególnie cięż-

zkiego; ogromne utrudnienie i prawie niemożliwość fabrykacji z powodu komisji kontrolnej.

Techniczne oddziały: bataljon mostowy, pionierzy i saperzy chwilowo dostosowani tylko do wysokości przepisanej 35 tysięcznej armji.

Lotnictwo / Oficjalnie armja węgierska nie posiada żadnego lotnictwa. Przy ministerstwie komunikacji jest Sekcja Komunikacji aeronautycznej, która zorganizowała prywatne towarzystwo akcyjne pod nazwą "Magyar Aeroforgalmi Társaság". Towarzystwo to mające na zewnątrz cechę prywatnego towarzystwa jest w rzeczywistości sekcją aeronautyczną min. obr. kraj. i członkami towarzystwa są wszyscy oficerowie węgierscy byli lotnicy. Ogółem zajętych jest 65 oficerów aktywnych, 42 starszych podoficerów aktywnych, 74 młodszych podoficerów aktywnych. Na zapomogi członków stowarzyszenia min. obr. kraj. wypłaca miesięcznie 14 milionów koron. W Budapeszcie znajduje się dyrekcja stowarzyszenia i magazyn materiału. W Szekesfeherwar warsztat reparacyjny. Stacje aeronautyczne w Matyasföld, Szegedyn, Miskolcz i Szombathely Komisja kontrolna koalicyjna uważając całe stowarzyszenie za bardzo podejrzane i przeciwne postanowieniom traktatu, zażądała rozwiązania takowego / Jak Węgrzy tę sprawę zakatwią, gdzie ukryją pozostały materiał lotniczy lub pod jaką nową formą go zużytkują, jeszcze nie-wiadomo. W każdym razie jednak będą się starali uchylić od tego rozkazu. Od początku swojego pobytu na Węgrzech komisja kontrolna zniszczyła około 80 aparatów lotniczych, jednak podobno niszczenie odbywało się dosyć pobieżnie, tak że dużo aparatów da się na nowo rekonstruować. Według wszelkich danych posiadają Węgrzy oprócz tego jeszcze około 200 aparatów w stanie rozebranym w ukryciu.

Z obcowania z oficerami i żołnierzami węgierskimi widać, że propaganda narodowa w armji jest bardzo dobra i usilnie prowadzona tak, iż ogół jest nastrojony patryjotycznie i wojowniczo. Stosunek oficerów do żołnierzy miał się w ostatnich czasach znacznie polepszyć.

Materiał ekwipunkowy, magazyny aprowizacyjne są przez władze wojskowe wciąż uzupełniane i jak wynika ze źródeł czeskich są dokładne, wszelkie starania ażeby armję do wiosny 1922 roku postawić zupełnie na stopie wojennej i alarmowej.

Nastój polityczny na Węgrzech.

Wena

Germanofilskie sympatje wyższych kół wojskowych przemysłowych kupieckich i bankierskich coraz bardziej się wypuklają, co najlepiej z dzienników i rozmów prywatnych o kwestji górnośląskiej da się skonstatować. W przeciwieństwie do powyższych kół sfery mieszczanie, średnia inteligencja, robotnicy i t.d. sympatyzują z Polską uważając iż Polska w wielkim stopniu mogłaby wpłynąć na uregulowania w sprawach węgierskich i uważając, iż Polska powinna pewnego rodzaju moralny patronat nad Węgrami rozciągnąć jak swojego czasu Rosja nad Serbją. W związku z rozstrzygnięciem górnośląskiem powstało duże zainteresowanie się w kołach kupieckich kwestją polską, gdzie ogólnie liczą na szybki wzrost marki polskiej, z powodu dużej ilości marek zgromadzonych w Budapeszcie/podobno 135 milionów w samym Budapeszcie z czego 35% fałszywych. Z początku września w czasie najniższego kursu marki polskiej zostały ^{na kypieles} zakupione większe sumy. Charakterystycznym jest, iż teraz, gdy marka idzie w górę trudno ją jest otrzymać na giełdzie i prywatnie, gdyż przetrzymana jest dalej w nadziei na dalszą podwyżkę.

Czechosłowacja.

Wywiad i kontrwywiad. Min. Obr. Kraj. posiada osobną sekcję nazwaną "Wibor" do której należy kontrola ruchu granicznego i obrona granic przed obcym wywiadem. Główne dowództwo w Pradze oprócz tego dowództwo w Bernie, Opawie i Ungwar. Poddowództwa w Reichenbergu, Komotau, Taus, Pilsno, Holin, Böhmisch Trübau, Morawska Ostrawa, Mährisch Schönberg, Olomuniec, Freiwaldau, Bratislava, Trencaen, Iglo, Türocsbanya i 1 oficer sztabowy w Bereksas jako organ ewidencyjny tamtejszego więzienia.

Zadanie: jak najostrzejsza kontrola ruchu granicznego i wywiad polityczny.

Personel: Oficerowie i szeregowi uzupełniają się z żandarmerji czysto czeskiej narodowości, politycznie bezwzględnie pewni. Szczególna uwaga zwrócona jest na granicę węgierską i polską. Wybór na za zadanie osoby bez przepisowych dokumentów albo takie o których wiadomo, iż podróż ich na cele polityczne aresztować, ściągnąć z nimi protokoł, zaś potem odesłać ich do więzienia Bereksas, gdzie aresztowani pozostają aż do rozstrzygnięcia kompetentnych władz w Pradze. Mierodajnym agentem i referentem wyboru w Ungwarze jest niejaki Dobihal Józef. Agenci wyboru posiadają legitymacje swoje i

/-/ Grobicki

Za zgodność odpisu:

Major

L. K...

